

Jan Kochanowski
Wzór pań mężnych

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Jan Kochanowski *Dzieła*

oprac. Aleksandra Ćwiklińska

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-01-6

strona: 135

135

1: WZOR PAN

2: Mężnych

3: J. Kochánowskiego.

4: grafika

5: Ewa.

6: **E**WA/ wżytkich rodzaiów mátká/ łufznie w

7: tych hiŝtóriách piérwżé mieyfce záftepuie. A

8: to nie ták prze dawnoŝć/ álbo vprzędzenié wżytkich in-

9: ŝzych ludźi/iáko prze dźiwny początek/ y niezwyčajné

10: ŝtworzenié ŝwoie: Abowiém/ czym ŝye biała płeć przed

11: męfką chlubić może/ nie ieŝt ták iáko Iádam z gliny v-

12: lepioná/ ále/ tákó Moyzéfz piŝze/ z koŝci ŝczéréy y z bo-

13: ku wźiętá. O którym piérwżych rodziców náŝyich

14: ŝtworzeniu/ kto chce więcáy co wiedźcieć/ niź ŝye z pro-

15: ŝtych ŝłów Moyzéfzowych podobno domyŝlić może/

16: między inŝzymi niechay czyta Diálog wtóry o miłóŝci/

17: náuczonégó Zyďá Leoná/ gdzie wywodźi/ iź Plato

18: ŝwégó Androginá z tego wieyŝcá Moyzéfzowégó wy-

19: czérpnął: w czym ieŝli mu wiárá ma być daná/ ál-

bo nie/

strona: 136

136

Ianá Kochánowŝkiégó

1: bo nié/ ŝáďzić o tym/ nie ieŝt rzecz náŝzégó przedŝięwźię

2: ćia teráznieyŝzégó.

3: CHIOMARA

4: **C**Hiomárá zoná nieiákiégó Ortiágotá/ była ná ten

5: czás poimána/ kiedy Rzymiánie Gáláty w Azyiéy po-

6: rázili. Tá przy szácowaniu korzyści/ dośtála sye iedné-
7: mu Rotmistrzowi/ który z nią tak poczynal/ iako mnie
8: mał że mu wólno było. A iż sye w nim pośpołu było
9: zeszło/ y niepowsściągliwość/ y łakomstwo/ będąc w
10: tym od przyaciół onéy niewolnice przénáydownány/ po
11: zwolił ią dác ná okup. Gdy tedy czas náznáczony przj-
12: szedł/ powinowáci onéy pániéy odłożywšy pieniądze/
13: łamę z rąk od niego wzięli. Rotmistrz chcąc przedsię
14: ludzkość nieiáką po sobie pokázác/ prowadził ią aż do
15: rzeki/ gdzie sye wozić miála. Oná nie tak dálece ná te-
16: ráznieyfzą vczynność iego/ iako bárziéy ná piérwzé zel
17: zenié swé pómniąc/ łudze po ćichu rofkazála/ áby go zabił.
18: Sługá vpátrzywšy czas/ vczynił rofkazaniu pá-
19: niéy swéy dofyć. A oná vciąwšy trupowi głowę/ zá-
20: winęła ią wżatę/ y tak w drógę z łobą niośła. Potym,
21: przyśzedłszy przed mężá/ rzućilá ią przed nogi iego. Mąż
22: zląkł sye naprzód/ potym dorozumiawšy sye co było/

łpyta

strona: 137

Wzór Pań mężnych.

137

1: łptał iéy: mali zá rzecz przyśtoyną chować komu wiá-
2: rę: Y owšzem/ powiáda: ále to przyśtoynieyfza/ áby z
3: tych/ którzy łozá mégo łą winni/ tylko ieden żyw był.

4: **ARISTOKLIA.**

5: **T**Heophanes nieiáki/ miał dżiwkę imieniém Ary-
6: łtokliá. Tę dwa młodzieńcy miłowáli/ Strato/ y Kal-
7: lífthenes. Strato był bogátszy/ y bárziéy Pánnę milo-
8: wał: Kállifthenes zásię więtszą łádkę znał/ y pánnie był
9: nieiáko powinowáty. Oyciec/ iż sye bárziéy iedného o-

10: bawał niż drugiego/ myślił dołożyć syę wiefczków A-
11: pollinowych/ którego by z nich miał sobie zá fyná w-
12: ziąć. Ale Strato/ máiąc id flug domowych tę sprá-
13: wę/ że nań pánná łáfkáwřza niżli ná Kállifthená/ stá-
14: rał sye o to vprzýmie/ áby pánnie wolno było sobie
15: mężá obráć. Potym gdy Theophanes iawnie przy w-
16: řzytkich dźiewki pytał/ á oná Kállifthená obrála/ znáć
17: było zárázem/ że sye tym Stráto obráził. W kilká dni
18: potym przyřzedł w dom do Theophaná- gdzie był y
19: Kállifthenes/ y obiecał im to/ że ácz mu nieřczęście iá-
20: kiés żony zayřrzało/ iednák iáko poczał/ chciał z nimi
21: w dobrý przyiáźni mieřzkáć. A oni zátym prořili go ná
22: weřelé. On obiecawřzy/ řtárał sye/ áby ná ten dźień

S

co nawię-

strona: 138

138

Ianá Kochánowřkiego

1: co nawięcéy towarzyřtwá/ y flug/ sobie řpořobił/ któ-
2: ré nieznácznie między cízbą rozřadził/ y znáku pewné-
3: go czekać kazał. A gdy pánnę do řlubu wiedziono/ da-
4: wřzy znák pomocnikóm řwym/ rzućił sye řam naprzód
5: do niéy. Kállifthenes obaczywřzy/ chciał mu iá gwał-
6: tem wydrzéc. řludzy z obu řtrón panóm řwym po-
7: magáli: owa/ że w tym rozruchu pánnę między řobą
8: rozerwáli/ ták iż gárdło dáć muřiałá. Co bacząc Kál-
9: lifthenes/ zniknął z oczu ludzkich/ ták iż go potym nikt
10: nie widział/ áni o nim řłyřzał. A Strato tuż przed w-
11: řzytkimi řtánawřzy nád pánną/ řwą włáfną ręką sye
12: zábił.

13: **KAMMA.**

14: W Gálácie dwoie Paniát zacnych było/ řinátus

15: y Synorix/ którzy y zachowaniem/ y maiętnością ró-
16: wni łobie byli/ y łami międy łobą dobrę przyiżni v-
17: żywáli. Z tych ieden Sinátus/ poiął żonę imieniem
18: Kámme: białągłowę/ która na ten czás/ y vrodą/ y vcz
19: ćiwością/ przed infzymi przeodek miała. Téy rozmiło-
20: wał łye Synorix: A iż iéy prośbami vżyć nie mógl/ o
21: poniewoleniu téż próżno miał myślić/ póki by był Si
22: nátus żyw/ rádę niepobożną wziął przed łye/ że dał po

táiemnie

strona: 139

Wzór Pań mężnych.

139

1: táiemnie Sináta z ábić. Máło potym połty łwé do
2: Kámmy pošłá/ żądáiąc iéy w małżeńftwo. Oná wie
3: dząc/ kto przyczyną iéy šíroctwa był/ myśliłá o tym/
4: iakoby łye niewinnéy krwi mężá łwego pómsćić mó-
5: głá. A iż y Synorix miáry w łwéy prošbie niemiał/ y
6: przyiżciele ią do tego vtáwicznie wiedli/ áby przyiż-
7: żnią iego nie gárdziłá: dáłá łye námówić/ y wlkazálá
8: pón/ áby do niéy do Kościołá przyšzedł/ á tám ślub
9: z nią brał. Skoro przyšzedł/ przyięłá go wdzięcznie/ y
10: wiodłá przed ołtarz. Tám wziáwłzy w rękę czálzę zło-
11: tą/ czyniąc wrzeczy ofiárę wedłá zwyczáiu pogáńłkié
12: go Diánie/ nápiłá łye łámá naprzód/ á oštáték Syno-
13: rixowi podálá: á w czálzy byłá trućizná: którą gdy
14: wypił/ oná klęknáwłzy przed ołtarzem/ té łłowá głó-
15: łem rzekłá:: Tobą świadcę nazacnieyfza bogini/ zem
16: tylko w nádzieię dżiśieyłzého dnia po mężu łwym do-
17: tyczmiałt żywá zołtálá: Abowiem łtáciwłzy niemal
18: połowicę dułze łwoiéy/ co mi ták długi czás przynieść
19: mógl/ okróm nádzieie téj dżiśieyłzy pómfy: którój zem

20: łye zá pomocą twą doczekała/ z radością/ y wefoło do
21: mężá idę. A tobie zły człowiecze miałto łóznice grób/
22: á miałto wefela pogrzeb/ przyiáciele/ y krewni twoi
23: łpráwią. Co Synorix słyząc/ y iuz nieiáko iad w ło-
24: bie czuiąc/ złęknąwłszy sye wypadł z kościoła/ á nie mo

S ij

gąc za

strona: 140

140

Ianá Kochánowfkiego.

1: gąc żadnéy rády wypitéy trućiznie náléść/ mordowa-
2: włzy łye dlugo/ téyże nocy vmárł. A Kámmę y w tym
3: Bóg poćiefzył/ że nie piérwéy vmárła/ áz o śmierci nie
4: przyiácielá łwego włyzála.

5: **TOMOKLIA.**

6: **K**iedy Alexánder Król Mácedońki wziął przez
7: moc Tebás/ żołnierze zarázem do łupu łye rzucili. Dom
8: Timokliiéy/ o któręy teraz rzecz/ záłtąpił ieden z prze-
9: dnięylzych Hetmanów Alexándrowych. Ten poczyná
10: iąc łobie w domu/ iáko iego myśl nioflá/ y ná lámę Ty
11: motlią baczenia nie miał. Nádto pilnie łye wywiádo-
12: wał/ iefliby gdzie pieniędzy/ álbo łkárbow iákich nie
13: zákopała/ groząc iéy czáfem/ czáfem téz y łágodnémi
14: łłowy iéy vzywáiąc. Oná/ iáko była białogłowá ro-
15: łtropna/ rádá była téy dródze/ którą mogła łye nád nie-
16: przyiácielem lekkości łwéy pómścić. Y powiedziála
17: mu/ że włzytki łwoie łkárby wrzuciła w ieden dól/ któ-
18: ry był w ogrodzie. Człowiek chćiwy kazał łye zarázem
19: do ogrodá prowadzić/ y dól łobie vkázác. A obaczy-
20: włzy/ że nie owłzem trudné łpułczenié było/ łpuścił łye
21: weń. Timotliá rozumieiąc/ kiedy iuz ná dne łámym

22: był/ poczęła nań wálic kámienié ták gęfté/ że zftámtd

23: żadnym obyczáiem wynidź mu nie dáła/ áz go práwie

w ziemię

strona: 141

Wzór Pań mężnych.

141

1: w ziemię wbiła. Co gdy fye názáiutrz ogłosiło/ poi-
2: mano Timoklią/ y wiedżiono przed Króla. Król ba-
3: cząc w niéy ták z vrody/ iáko y z twarzy powagę iá-
4: kąs/ pytał iéy/ coby zaczą była: która mu w té łłowá
5: odpowiedziála: Iełtem Timoklia/ siostrá Theágeno
6: wá/ który niedawno zwiódłszy bitwę zwámi/ o wol-
7: ność wśzytkiéy Gréciéy iełt zábit/ ábyfmy my tego by-
8: ły wśzły/ co dziś ciérpiémy. A iżem ia tę lekkość dziś po-
9: páść musiála/ która ná mój ród nigdy nie przychodzi-
10: ła/ śmierci namniéy fye nie zbraniam: bo wolę vm-
11: rzéc/ niżli tákiéy drugiéy nocy czekác/ iełlibyś ty tego
12: zbrónić niechciał. Dziwował fye Król/ y fercu/ y ba-
13: czeniu onéy poważnéy białygłowy/ y kazał wywołác
14: áby od tego czáfu żaden gwałt fye nie dział wczciwym
15: domóm. A Timoklią wolno puścił/ y rofkazał/ áby y
16: oná fámá/ y wśzyfcy krewni iéy bez szkody wśzelákiéy byli.

17: MIKKA.

18: **A**ristotimus Tjran Elieński/ w nádzieię Króla An
19: tigoná/ łurowo y niepobożnie z ludźmi fwymi fye ob-
20: chodził. Między inłzemi niespráwiedliwémi iego pošte
21: pki znaczny y to iełt/ co nád Philodemem wczynił. Ten
22: miał dziewkę imieniem Mikkę/ którą Lucius nieiáki

S iij

dwo-

strona: 142

- 1: dworzánin tjránnow rad widziál. Poławfzy tedy flu
2: gę fwego ten to ifti/ kazał iéy do siebie przyść. Toż iéy
3: oyćiec y mátká/ boiáźnią przyćisnieni rádźili. Ale oná
4: klęknąwfy v nóg oycowfkich/ prosiła y dla Bogá/ á-
5: by iéy po háńbę y lekkość chodzić nie dopuźczał/ á rączéj
6: obrał widziéc iá vmárłą/ niżli frototnie żywą. Lu-
7: cyus widzac/ że fye pofeł nie rychło wraca/ będąc nie
8: práwie trzézwi/ fzedł sam w dóm do Philodemá/ tám
9: záftawfzy pánnę v nóg oycowfkich klęczac/ rofkazał iéy
10: práwie z grozą áby z nim fzła/ w czym iż go nie práwie
11: pośluźna być chćiála/ podrápawfzy ná niéy fzáty/ zbił
12: ia okrutnie. Oyćiec potym y mátká pátrzac na ták zá-
13: łofną rzecz/ á nie mogąc nic prośbą zyfkác/ z płaczem
14: do Bogá o pómftę woáli. A Lucius będąc y winen y
15: gniewem zápalony/ przed oczymá włafnych rodziców
16: onę niewinną dziewkę zábił. Nie ruźyła ta rzecz ná-
17: mniéy Ariftotimá/ y owfzem wielé ich/ którzy o tę krzy
18: wdę mówili/ dał ftráćić/ drugié z miáftá wygnał/ któ-
19: rych około cztérech set do Aetoliéy wyiecháło. Ci wká-
20: zuiąc częłtokroć do niego/ áby żony/ y dzieći ich
21: zá nimi puścił/ nie mogli tego
22: v niego zyfkác.

ZVZANNA